

Economische veiligheid

In het Nederlandse buitenlandbeleid wordt de economische inslag steeds krachtiger. De diplomatie wordt economisch, de ontwikkelingssamenwerking ook handelsrelevant. Zelfs in het veiligheidsbeleid wordt de aandacht voor economische belangen steeds groter. Het is inderdaad tijd om meer aandacht te gaan besteden aan de economische component van onze nationale veiligheid (Van Bergeijk en Moons, 2009). Te lang is Nederland te naïef geweest. Traditioneel is de politiek ook uiterst kritisch op verbindingen tussen nationale veiligheid en bedrijfsbelangen. Maar dat is geen houdbare positie. In het buitenland ziet men er geen been in en is het verzamelen van economische inlichtingen gewoon een hoofdtaak van de inlichtingendiensten.

Nederland gaat in de nabije toekomst zijn invloed en een belangrijke bron van economische inlichtingen verliezen. Nederland wordt namelijk te klein. Te klein om op het economische wereldtoneel steeds met anderen om de tafel te kunnen zitten. Het duidelijkste economische veiligheidsrisico voor onze economie volgt uit de zekerheid dat het Nederlandse aandeel in het bruto planetair product afkalt van de anderhalf procent die in de decennia voor het uitbreken van de huidige crisis gemiddeld werd geregistreerd naar ruwweg een half procent in 2050. Nederland wordt niet zozeer kleiner omdat ons land krimpt; de nieuwe opkomende economieën groeien ons gewoon voorbij. Er woonden al meer mensen in die landen, maar nu overtreft hun aandeel in de planeetproductie onze eigen bijdrage daaraan in toenemende mate. Daarmee verliest een eigen Nederlandse zetel in internationale organisaties steeds meer aan legitimiteit.

Niet dat Nederland echt klein is of gaat worden. We zijn en blijven een belangrijke handelsnatie en investeren veel in het buitenland. Het buitenland investeert ook veel in ons land. Dát vormt overigens de reden waarom het een belangrijke kostenpost is als we niet langer met anderen om de tafel zitten als er over de wereldeconomie wordt besloten. Nederland is zo zeer verbonden met de wereldeconomie dat we goed moeten gaan nadenken hoe we onze nationale economische belangen kunnen veiligstellen.

Hoe gaat ons land met deze geo-economische aardverschuivingen om? Nederland ziet in de opkomst van nieuwe markten al te vaak vooral de risico's en te weinig hoe kansen gecreëerd kunnen worden. Een voorbeeld van deze defensieve houding is de discussie over directe buitenlandse investeringen in sleutelfaciliteiten (vitale publieke belangen, grondstoffenbeurzen,

PETER VAN BERGEIJK

Hoogleraar bij het International Institute of Social Studies van de Erasmus Universiteit Rotterdam

het telefoonnetwerk, enzovoort) door investeerders uit opkomende landen. Hier overheerst de angst – met name voor China en andere BRIC-landen, maar ook de aan KPN gerelateerde angst voor Mexico is een voorbeeld. Er zijn daarom nogal wat voorstanders van een toets op buitenlandse investeringen. Echter, de BRIC's van nu zijn de economische leiders van de toekomst; zij gaan straks de regels en normen bepalen. Dat betekent natuurlijk niet dat er nu geen risico's zijn, maar wel dat de blik ook gericht moet zijn op de vraag hoe de kansen van de toekomst worden beïnvloed door de keuzen die nu worden gemaakt. Een bilaterale inperking door zo'n investeringstoets kan later tegen Nederland werken.

Daarbij is het belangrijk dat de multilaterale spelregels voor kleine en middelgrote landen een verdedigingslinie vormen tegen de willekeur en economische macht van de grootmachten. Op mondiaal niveau neemt het aandeel af van de landen die het multilaterale systeem dragen en ontwikkelden en die zich committeren aan de spelregels van de OESO-markteconomieën. De mogelijkheden om mondiale publieke goederen, zoals normen en regels, te produceren kalven af door de fragmentatie van de wereldeconomie. Een complicerende factor is dat de harde en zachte infrastructuur die noodzakelijk zijn voor het internationale bedrijfsleven, zoals normen, standaarden en mondiale communicatie, in andere jurisdicties tot stand wordt gebracht; dit laatste is zelfs waarschijnlijker naarmate die jurisdicties een groter economisch gewicht of belang hebben. Dit kan grote extraterritoriale werking hebben. Het is niet te voorzien waar dergelijke essentiële faciliteiten zullen worden aangeboden; wel is voorspelbaar dat het steeds moeilijker zal zijn multilateraal beleid vorm te geven of mondiale essentiële faciliteiten op multilaterale wijze te beheren.

Kan Nederland iets doen? De keuze voor een multilaterale benadering is noodzakelijk. Weten wat er in de economische wandelgangen speelt, is even belangrijk. Hoe gaan we dat organiseren?

LITERATUUR

Bergeijk, P.A.G. van, en S. Moons (2009) *Economic diplomacy and economic security*. In: Guapo Costa, C. (red.) *New frontiers for economic diplomacy*, Lissabon: Instituto Superior de Ciências Sociais e Políticas, 37–54.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders

te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.